

In 'Dichter bij het werk' interviewt dichter Henry Sepers dichters over hun werk, of een specifiek deel daarvan.

'Poëzie kan ook een pretpark zijn'

Wout Waanders (1989) won met zijn debuut *Parkplan de C. Buddingh'-prijs* 2021. Waanders was stadsdichter van Nijmegen, publiceert onder meer in *Hollands Maandblad* en *Das Magazin* en trad op tijdens festivals zoals Zwarte Cross, het Wintertuinfestival en Lowlands. In 2014 won hij Write Now! 's-Hertogenbosch en in 2015 nam hij deel aan het Slow Writing Lab, het talentontwikkelingsprogramma van het Nederlands Letterenfonds.

Door Henry Sepers

Wie waren je voorbeelden?

'We hadden vroeger thuis een boekje van Ivo de Wijs. Dat ging de hele familie rond. Mijn eerste kennismaking met teksten die er uitzagen als gedichten. Ik dacht: omdat het rijmt mag het bestaan. Ik wilde zoiets ook maken. Later begon ik me te interesseren voor het werk van Wim T. Schippers. Bij het samenstellen van de bundel heb ik alle afleveringen van *Ronflonflon* afgeluisterd. Het absurde erin sprak me aan.'

Bij deze namen denk je niet meteen aan het woord dichter.

'Nee. Misschien hou ik niet zo van de 'deftige' poëzie. Ik wilde ook per se een bundel die niet alleen uit teksten bestaat. Vandaar de tekeningen. Ik vroeg me zelfs lange tijd af of ik wel een bundel wilde. Ik had het beeld voor me van zo'n typisch Van Oorscot-bundeltje. Beetje grijzige omslag, met keurig op elke rechter- en linkerpagina een gedicht. Ik had daar moeite mee. Die gedichten die zo naast elkaar geplaatst worden gaan ongemerkt een verbinding met elkaar aan voor mij als lezer. Als in het rechtergedicht een Anna voorkomt, en in het linker een 'ze', dan denk ik al gauw: dat gaat ook over Anna.'

Je brengt je poëzie ook op het podium, samen met anderen in een 'literaire boyband'.

'Ja. We zijn met z'n vijven en schrijven allemaal. Ieder brengt

z'n teksten op z'n eigen manier. We vroegen ons af: wat zou er gebeuren als je met meerdere mensen je gedichten brengt? En hoe kun je dat synchroniseren met bewegingen? Overigens zijn de antwoorden op die vraag heel verschillend. Het ene 'nummer' brengen we heel expressief, het andere wat meer ingetogen. Er wordt weleens gezegd dat je je gedichten heel droog moet brengen. Als je dat niet doet, dring je de luisteraar je eigen interpretatie op. Ik denk dan: *so what?* Het idee van de autonome poëzie, los van de lezer, vind ik wat achterhaald.

Wij gebruiken eerder de gebaren en bewegingen van jongens in een boyband dan die van spoken-word-dichters. Wat ik op het podium doe is voor mij net zo belangrijk als de gedichten zoals die in de bundel staan. Ik vind alleen een tekst op papier heel leeg. Als mensen mijn gedichten lezen, zou ik eigenlijk altijd naast ze willen zitten. Ze de gedichten willen influisteren. Er moet iets extra's bij. Vandaar die tekeningen. Met die tekeningen zit ik toch een beetje naast de lezer. En doordat er telkens op de linkerpagina een tekening staat, heb ik niet het probleem dat ik eerder schetste, van die ongemerkt interfererende teksten.'

De flap van de bundel is een uitklapbare plattegrond van een pretpark. Naast elk gedicht staat de uitsnede van dat deel van het park dat betrekking heeft op het gedicht. Waar

Literaire boyband: Wout Waanders (rechts), Jelko Arts, Laurens van de Linde, Martin Rombouts en Koen Frijns

komt die fascinatie voor attractieparken vandaan?

‘Die stamt al uit mijn vroege jeugd. We gingen hooguit een keer per jaar naar zo’n park, bijvoorbeeld naar de Efteling. Dat betekent dat ik de andere keren in mijn fantasie moest beleven. Als we op vakantie waren, verzamelde ik bij de plaatselijke VVV folders van attractieparken. Ik kon daarboven wegdromen. En ik begon zelf attractieparken te ontwerpen. Ik vond het geweldig om te verdwijnen in die andere wereld. Tevens vond ik in die parken ook zaken uit mijn eigen werkelijkheid terug. Als ik aan een klas van de basisschool les gaf over de zeven wereldwonderen, vond ik dat terug in pretparken. Ook in poëzie zoek ik die andere wereld. Daarom horen ze bij elkaar: de tekeningen en de gedichten.’

Is het leven een attractiepark?

‘Ja, in zekere zin wel. Spanning is voor beide bepalend. In zo’n park zoek je spanning. Nieuwe mogelijkheden. Hetzelfde heb je bij gebeurtenissen in je leven. Als je het met iemand uitmaakt, is dat natuurlijk naar, maar het zet wel iets in beweging, het opent deuren naar nieuwe mogelijkheden. Vaak denken lezers dat ik het cynisch bedoel, met die attractieparken. Dat is niet zo. Het is eerder commentaar op een cynische levenshouding. Bij mij brengen die parken iets te weeg. Net als de poëzie waarvan ik hou. Poëzie kan ook een pretpark zijn. Ik lees graag gedichten die op een speelse manier spanning oproepen.’

Hoe ben je bij je uitgeverij, De Harmonie, terechtgekomen?

‘Ik heb gesprekken gehad op verschillende andere uitgeverijen. Daar hadden ze allemaal duidelijke ideeën over wat ze met mijn poëzie wilden. Maar ik had daar zelf al duidelijke opvattingen over. Bij De Harmonie stonden ze open voor de experimentele vorm die ik voor mijn bundel wilde. Maartje Smits, die ik ken van ArteEZ Hogeschool, heeft me met hen in contact gebracht. Ze heeft zelf ook een bijzonder vormgegeven bundel gepubliceerd, *Hoe ik een bos begon in mijn badkamer*.

Ik wilde dat de bundel eruit zou zien als zo’n *Falk*-gids. Door de smalle vorm gaf dat wel wat problemen. Sommige gedichten waaierden nogal breed uit. De regels pasten niet meer op de pagina. Dat gaf nog een heel gepuzzel, samen met de vormgever. Maar we zijn er goed uitgekomen.’

Team

Langzaam liepen we achter de gids aan de grot in. Zijn olielamp rolde door de gang. We waren een bal van vuur en hoop. Iedereen hield het idee vast dat we jou snel zouden vinden: op je hurken ergens in een hoek, niet ver van het hoofdpad. Iedereen gaf die gedachte aan elkaar door, als een soort touw, we lieten ons eraan afzakken.

Later knielden we bij stenen omdat ze op je leken. Het touw werd rafelig dun, het sneed in onze handen, maar bleef.

Nog steeds komen we je af en toe tegen tijdens avondwandelingen in een park, in een voortuin, op je hurken niet ver van het hoofdpad, dan stellen we je gerust, kloppen we even op je rug, beloven je,

zodra het ochtend is, komen we bij je terug, om te zien wat je bent geworden, wat voor struik, wat voor plant, wie je wordt wanneer het daglicht je vindt.

In het gedicht Team komt geen naam voor.

‘Nee. Ik doe het natuurlijk niet altijd. En dit gedicht gaat tenslotte over een heel team.’

Natuurlijk. Laten we eens wat dieper ingaan op dit gedicht. Je begint met een grot en een gids.

‘Ja, de gids leidt je natuurlijk ook het gedicht binnen. Het is een gewone mededeling. *Langzaam liepen we achter de gids aan de grot in*. Dat doe ik vaak. Met gewone, bijna zakelijke mededelingen trek ik de lezer het gedicht binnen, waarna er altijd ontsparingen plaatsvinden, raadsels ontstaan.’

‘Zijn olielamp rolde door de gang. We waren een bal van vuur en hoop.’

‘Het licht in een grot heeft iets van een bal. Het is rond, krijgt de vorm van de koepel die een grot is. In dat ‘bal’ zit ook iets van het ballen van je vuist. Je kunt je vuist ballen als je ergens heel erg op hoopt. Tegelijkertijd wil je iets vasthouden. Dat staat dan ook in de regel erna: ‘Iedereen hield het idee vast dat we jou snel zouden vinden.’

Ik betrap mezelf erop dat ik denk dat die ‘jou’ een vrouw is, een meisje.

‘Dat denken veel mensen. Maar het staat er niet. Ik heb zelf ook niet per se aan een bepaalde sekse gedacht toen ik het

gedicht schreef. Ik was op zoek naar het gevoel van dingen kwijtraken en weer terug proberen te vinden. Ik ben zelf vaak dingen kwijt. Dan komt een heel proces op gang. Zo van: waar zijn mijn sleutels. O, ze zitten natuurlijk in de binnenzak van mijn spijkerjasje. Ja, daar moeten ze wel zijn. Je bent ervan overtuigd dat ze daar zijn. Maar dat hoeft natuurlijk helemaal niet. En als ze daar niet zijn, brokkelt de hoop af dat je ze ooit nog vindt. Dat gebeurt ook in het gedicht: het Team denkt dat de 'je' 'ergens in een hoek, niet ver van het hoofdpad' zit. 'Iedereen gaf die gedachte aan elkaar door, als een soort touw.' Dat gebeurt vaak. Waar is iemand? Waar is iets? O ja, daar en daar natuurlijk. Iedereen is er op een gegeven moment van overtuigd waar iets of iemand zich bevindt. Er zijn allerlei stadia in het zoeken en dat geef ik weer.'

'We lieten ons eraan afzakken.'

'Ja, ze laten zich aan het touw van hoop afzakken in de grot. Als bergbeklimmers.'

Het touw werd rafelig en dun,/ het sneed in onze handen, maar bleef.

'Dat is natuurlijk de hoop die rafelig en dun wordt. Over dat 'maar bleef' heb ik lang nagedacht. In eerdere versies stond dat er niet, maar ik vond de toevoeging nodig. Het moest duidelijk zijn dat de lijn niet helemaal brak. Ik had ook kunnen schrijven 'maar brak niet af', maar dat past weer niet bij hoop. Daar kwam bij dat ik een dergelijke formulering al eens in een ander gedicht had gebruikt.'

Later knielden we bij stenen/ omdat ze op je leken

'Ik vind het wel een lieve handeling, knielen. Ik heb in het basisonderwijs gewerkt en daar knielde ik vaak. Je stelt je op gelijke hoogte met iemand. De 'gezochte' in het gedicht moet dan ook wel een geliefd persoon zijn. Hij of zij krijgt tenslotte een heel team achter zich aan.'

Er staat: 'Nog steeds komen we je af en toe tegen'. Nog steeds? De gezochte persoon was toch nog niet gevonden?

'De 'je' is gevonden in de stenen die 'op je leken'. De zoektocht naar een persoon gaat in meer stadia dan de zoektocht naar spulletjes, dingen. Een persoon kun je ook herkennen in iets of in iemand anders. Het heeft me altijd geïntrigeerd wat er gebeurt als je iets kwijt bent.'

Je eindigt met een prachtige regel. 'Wie je wordt wanneer het daglicht je vindt'.

'Met deze regel ben ik het langst bezig geweest. Eerst stond er: 'wie je wordt wanneer het daglicht over je heen is gerold', maar twee metaforen in één zin vond ik een beetje te veel van het goede. Dat 'vinden' is genoeg.'

Tenslotte: je bent ook schrijfcoach. Heb je nog een tip voor beginnende schrijvers en dichters?

'De grootste valkuil is dat je alles alleen wil doen. Je zit stil op je zolderkamertje te schrijven, laat niemand iets lezen want je wilt het creatieve proces niet verstoren, en op een dag besluit je je meesterwerk stiekem naar een uitgeverij op te sturen. En dan hoop je natuurlijk dat ze daar diep onder de indruk zijn. Zo werkt het natuurlijk niet. Zoek contact met andere mensen die schrijven. Laat je werk lezen, praat over wat je schrijft. Ik zit zelf in de Boyband met vier andere schrijvers. Praten over je werk helpt je verder, houdt je een spiegel voor, brengt je op nieuwe ideeën. Het is de manier om erachter te komen waarover jij het wilt hebben. Zolang je dat nog niet weet, maak je jezelf afhankelijk van de media, van andere schrijvers, en vind je nooit je eigen stem.' ■

www.woutwaanders.nl

De bundel heeft de vorm gekregen van een reisgids van Falk en bevat een uitklapbare plattegrond van een attractiepark, die door de dichter zelf is getekend. Naast elk gedicht staat de uitsnede van dat deel van de plattegrond waarop het gedicht betrekking heeft. Je kunt de bundel op verschillende manieren lezen. Van voor naar achter, maar ook bijvoorbeeld op thema (kinderattracties, familieattracties, voor sensatiezoekers, horeca & shops).

